

Dick Schinkelshoek

Gaan de vrijgemaakten de Protestantse Kerk achterna, nu ze ambten definitief openstellen voor vrouwen?

ND-Zondag, 13-09-2020

De kogel is door de kerk bij de vrijgemaakt-gereformeerden: ze stellen definitief de ambten open voor vrouwen. Daarmee zijn ze wéér iets meer gaan lijken op hun grote zus, de Protestantse Kerk. Ze moeten ook wel

Neem onze bezwaren serieus, want 'de gevolgen kunnen groot zijn', waarschuwde een plaatselijke kerk vorige week de synode. Het is nog afwachten wat de bezwaarden binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt werkelijk gaan ondernemen, nu het gewraakte 'vrouw in het ambt'-besluit uit 2017 niet wordt teruggedraaid. Ze kunnen kiezen voor de zoveelste protestantse kerkscheuring; ze kunnen ook luisteren naar wat hoogleraar Henk van den Belt (PKN) vorig jaar december de bezwaarde vrijgemaakten op het hart drukte: ga nu om déze reden niet weg uit je kerkverband. 'De ware kerk wordt niet vals als ze dwaalt inzake vrouw en ambt.'

Zo hebben behoudende gelovigen als Van den Belt het al tweehonderd jaar lang uitgehouden in de Nederlandse Hervormde Kerk en daarna in de Protestantse Kerk. Leren leven met verschillen – en dan vooral met wat je zelf 'on-Schriftuurlijk' vindt – is waarschijnlijk ook de enige manier waarop vrijgemaakt- en Nederlands-gereformeerden (en ook christelijk-gereformeerden) het met elkaar zullen kunnen uithouden. Want op de vrouw in het ambt zullen nog meer meningsverschillen volgen. Kun je kinderen toelaten tot het avondmaal? En mag je ze ook laten opdragen in plaats van dopen? De concept-kerkorde van de aanstaande fusiekerk heeft de deur daarvoor al opengezet. En vroeg of laat komt de vraag om homorelaties te kunnen inzegenen. Dan moet je wel onderscheid kunnen maken tussen wat slechts een nare, maar geen 'kerkscheidende' dwaling is, en wat regelrecht een valse leer. Je wilt ook geen sfeer waarin iedereen het vooral zelf moet weten. Hoe leef je met onderlinge verschillen?

Soms kan de filosofie een handje helpen. We moeten niet de fout maken, zegt de Amerikaanse filosofe Susan Wolf in haar artikel *Two Levels of Pluralism* (1992), om iedereen die visies naast elkaar laat bestaan, meteen een relativist te noemen, iemand voor wie geen waarheid meer bestaat. Ze onderscheidt vier manieren om naar waarheid te zoeken.

Aan de ene kant heb je de *objectivist*. Die zegt: er is maar één objectieve waarheid en daar kunnen wij mensen ook achter komen. Verschillen zijn terug te voeren op misverstanden (bijvoorbeeld over hoe je de Bijbel goed leest) en uiteindelijk kunnen alle neuzen dezelfde kant op staan. Deze opvatting is lang dominant geweest in vrijgemaakte kring – en breder.

Helemaal aan de andere kant staat de *relativist*: wat waar is, kunnen wij mensen gewoon niet weten. Laat iedereen zelf een keuze maken. Weinigen in de kerken willen die kant op.

Maar niet iedereen die geen objectivist wil zijn, wordt meteen een relativist. Er zitten nog twee 'levels' tussen. Die kun je de *waardenpluralist* en de *systeempluralist* noemen.

De eerste zegt: er is een waarheid, maar die kennen is heel ingewikkeld. Door goed met elkaar te praten (of de Bijbel te bestuderen) komen we een beetje verder. En van een heleboel antwoorden is ook duidelijk dat ze de goede níét zijn. Maar helemaal helder krijgen we het niet met elkaar. Er zullen altijd waarden (of verschillen in bijbeluitleg) blijven die met elkaar botsen.

De systeempluralist zegt: het is erg afhankelijk van de cultuur – het systeem waarin je zit – wat waarheid is. In Korinte konden vrouwen niet spreken in de kerk; dat was té onfatsoenlijk. Nu kunnen we het misschien juist niet maken om vrouwen níét te laten spreken.

Misschien moeten sommige vragen in de kerk vandaag wel zo worden opgelost als de waardenpluralist en de systeempluralist dat doen.

Kruipen de vrijgemaakten meer naar de PKN toe? Het was lang de vrees van orthodox-gereformeerden: gaan we niet de 'synodalen' achterna? De verwatering die vanaf de jaren zestig de 'gewone gereformeerden' overspoelde, zie je echter bij orthodoxe gereformeerden vooralsnog niet terug. Een vrijzinnige vleugel is er ook niet aan het ontstaan. De trend is eerder evangelicalisering – en individualisering.

Toch zullen de kleine gereformeerde kerken meer gaan lijken op hun grote, kleurrijke zus, de Protestantse Kerk. Dat komt doordat ze voor dezelfde uitdagingen staan: wat doe je als het ene kerklid dit als Gods wil en waarheid ziet, en een ander kerklid iets totaal anders? In de Protestantse Kerk hebben ze daar met vallen en opstaan een paar dingen over geleerd.

Is kunnen omgaan met verschillen uiteindelijk niet gewoon een christelijke plicht?, vraagt de protestantse theoloog Gerrit de Kruijf zich af in *Ethiek onderweg*, een handzaam boekje met acht christelijke adviezen voor het leven. 'Gelovigen hebben de neiging te denken dat wat zij verstaan als Gods wil, ook goed is voor anderen.' Het definitieve oordeel is alleen niet aan mensen, maar aan God. De Kruijf verwijst naar Jezus' gelijkenis van het onkruid en het goede graan (Matteüs 13). Zolang het menselijke kennen 'ten dele' is en we dus van mening verschillen over wat Gods wil is, is het geen probleem maar een opdracht te leven met verschillen, zegt De Kruijf.

Hans Burger

Hetzelfde geloof en toch verschil van mening. Het kan. Maar is het ook geloofwaardig?

ND, 16-09-2020

Verantwoorde bijbeluitleg kan bij de vraag of vrouwen mogen dienen in kerkelijke ambten leiden tot twee opvattingen en twee praktijken. Dat zegt althans de synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) die zich opnieuw uitsprak over dit onderwerp. De synode hoopt dat beide in één kerk naast elkaar kunnen bestaan. Kan dat inderdaad, vraag theoloog Hans Burger zich af.

Of is het resultaat dat we niet meer geloven in één waarheid? Dat alles relatief is en alles mag? Verzanden we zo in een moeras? Die vraag leeft en verdient daarom bespreking.

Nu weten we dat ook in andere situaties oprecht gelovige christenen overtuigd zijn van de juistheid van hun keuzes en de waarheid van hun overtuigingen en toch verschillende wegen kiezen. Zo waren er in de oudheid mensen die vrijmoedig vlees kochten bij de slager van de afgodstempel en zich niets aantrokken van oude spijswetten. Anderen konden er niet bij dat je het onderscheid van rein en onrein zo maar achter je zou laten, en dan ook nog offervlees uit een afgodentempel zou eten! Als je Paulus' brieven aan de christenen in Rome en Korinthe leest, proef je dat de emoties hoog opliepen. Desondanks stelt Paulus dat beide groepen hun onderscheiden keuzes kunnen maken vanuit een gedeeld geloof in dezelfde God en Heer. Het definitieve oordeel komt alleen toe aan God. Kun je iemand de rug toekeren als je straks in de hemel naast elkaar zit?

Vandaag zijn er christenen die hun kind met overtuiging laten dopen en christenen die hier met even stellige overtuiging van afzien. Beide groepen lezen de Bijbel en hebben daarover soms heel heldere opvattingen. Dit botst zo hard dat christenen die de kinderen van gelovigen al als baby dopen en christenen die alleen dopen als iemand zelf zijn geloof belijdt, meestal in verschillende kerken hun plek vinden. Tegelijk erkennen deze christenen elkaar als medegelovigen.

Deze verschillen zijn er, onder christenen. Ze delen de overtuiging dat Christus Heer, het leven en het voorbeeld is. Dat Hij God is, de Zoon van God die mensen verlost door zijn dood en opstanding. Ze gebruiken de Bijbel als richtsnoer (canon) voor leer en leven, omdat ze ervan overtuigd zijn dat de Bijbel Gods Woord is. Tegelijk lukt het hen niet om elkaar te bereiken en te overtuigen. Het kan zelfs dat het niet lukt om samen tot één kerkgemeenschap te horen.

Het kan dus dat oprecht gelovige christenen overtuigd zijn van de juistheid van hun keuzes en de waarheid van hun overtuigingen, zonder enig relativisme. Terwijl ze tegelijk de ander erkennen als medegelovige die verbonden is met dezelfde Heer, geleid wordt door dezelfde Geest, en dezelfde Bijbel leest.

Het kan samengaan: een diepe overtuiging over de juistheid van je eigen positie en bescheidenheid omdat je medegelovige er echt anders tegen aan kijkt. Je zou jezelf geweld aandoen het anders te zien, maar voor je medegelovige geldt dat evenzeer. Het kan goed zijn dat het christenen tot aan het laatste oordeel niet lukt om hier iets aan de veranderen.

De realiteit is nu, dat binnen kleine gereformeerde kerken eenzelfde situatie is ontstaan waar het gaat over vrouwelijke predikanten, ouderlingen en diakenen. Onder voor- en tegenstanders zijn oprechte gelovigen die naar hun beste weten de Bijbel eerlijk lezen. Christenen die eerlijk vanuit de Bijbel naar hun man- en vrouw-zijn kijken en recht willen doen aan Gods bedoeling met en gaven aan mannen en vrouwen. Ze willen zich laten gezeggen door medechristenen, en menen met een oprecht geweten tegen God te kunnen zeggen: 'Ik ben ervan overtuigd dat dit de goede manier is om U te dienen. Ik doe dit uit geloof en met een goed geweten. Ik ben ervan overtuigd dat het waar is wat ik zeg en geloof en dat ik door dit te doen, in de waarheid leef en in Christus blijf.' En tegelijk: 'Ik proef dat hetzelfde bij de andere groep zo is. Daarom laat ik het laatste oordeel over mij en mijn opvattingen aan U, aan wie het oordeel over die ander alleen toekomt.'

Het is dus wel degelijk mogelijk dat christenen elkaar herkennen als oprechte medegelovigen en ervan overtuigd zijn straks samen feest te vieren in het koninkrijk van God. Terwijl diezelfde mensen een inhoudelijk belangrijk en tegelijk emotioneel geladen verschil van mening hebben en er niet in slagen elkaar te bereiken.

Gelukkig lukt het vanuit dat komende koninkrijk van God ook nu al vaak samen christen te zijn. Soms kan dat helaas niet in één gemeente. Het is lastig om tegelijk baby's wel en niet te dopen, of tegelijk vrouwen wel en niet als ouderling te aanvaarden.

Tegelijk ligt er die duidelijke oproep van Paulus aan diegenen die wel en die geen vlees aten, om elkaar toch te accepteren en samen kerk te zijn. Dat geldt ook rond de meningsverschillen rond vrouw en ambt: de meningen zijn nu eenmaal verdeeld, ook over de zwaarte van dit onderwerp. Dat vraagt om onderling respect en een de ander daadwerkelijk ruimte geven. Want altijd is er die indringende vraag: kun je iemand nu de rug toekeren van wie je tegelijk gelooft: straks drinken we samen met onze Heer Jezus Christus de wijn nieuw in zijn koninkrijk?